Írta: Ruva Farkas Pál
2014. szeptember 18. csütörtök, 04:37 -

Cigányozás Miskolcon...

Érdemes visszamenni a nyolcvanas évekbe, amikor a cigányok zöme foglalkoztatott volt, és ez sokak csőrét bántotta. Igaz, főleg a nehéziparban, gyárakban, bányákban, üzemekben dolgoztak, de ezen nem kell csodálkozni, hiszen az iskolai naplóban a cigány származású tanulók neve mellé a „C” megkülönböztető jel került, és a gyógypedagógiai osztályból kikerülő tanulók csak segédmunkásokká válhattak, számukra a továbbtanulás lehetetlenné vált. Ennek megfelelően két-három gyerek után az évente „legyártott” harminc–negyvenezer panellakásban el is helyezték az igénylőket.

Így volt ez helyes azokban az időkben. Mert akik dolgoztak, azok megéltek a vidám barakkban. Akik nem Miskolcon dolgoztak, azokat meg hozta-vitte a fekete vonat, elsősorban a fővárosba, és az is rendben volt. A munkásszállókon minden biztosítva volt, ehettek, alhattak, fürödhettek. A szállók cigányklubbjaiban pedig kulturálódhattak, szórakozhattak, kedvükre. Olyannyira, hogy ezekből a klubokból indult el a később híressé vált Varga Gusztáv, a Kalyi Jag, Bódi Guszti és családja, a Fekete Szemek és Balogh Béla aranysarkantyús néptáncos.

Ahogy az ötvenes évektől az erőszakos kolhozosítással a kulákokat, úgy a cigányokat is halálra ítélte a kommunizmus. Ennek az enyhébb formáját élhettük át a hetvenes és a nyolcvanas években. Főleg, amikor nyolcvanöt-nyolcvanhatban megalakíthattuk a Magyarországi Cigányok Kulturális Szövetségét és annak lapját, a Romano Nyevipét, az első cigány újságot. Ahogy 1945 után Rákosiék elindították a Nékoszt a magyarországi kijelölt, tanulni akaró fiatalok számára, úgy a cigányokat is megajándékozhatták volna ezzel a lehetőséggel, de a rendszer nem akart így működni. A cigányok csak az újjáépítésben kellettek, mint munkások.

Engem mint fiatal újságírót nagyon érdekelt az üzemekben, gyárakban dolgozó melósok élete, nem csak a kocsmák szintjén, de azon is túl. Így aztán százával, ezrével találkoztam cigány munkás nőkkel. Így volt szerencsém az akkori miskolci rendőrkapitánnyal is beszélni. Amikor is ütközött a kapitány a Miskolci Gettóellenes Bizottsággal. A cigányokat ki akarták telepíteni a városból egy lakóparkba, amit a gettóellenes bizottság ellenzett, s főleg a politikusnak készülő cigány származású polgárjogi harcos, akit fölkapott az akkori média a fővárosi SZDSZ-es segítséggel, még parlamenti képviselő is lett. Mit mondjak? A cigány lakóparkra szánt óriási pénzek elkeltek másra, biztos volt mire, egy biztos: nem lett belőle lakópark. A miskolci cigányok a városban maradtak, a műemlék házakat meg tovább pusztította az enyészet.

Most hogy állunk Miskolccal meg a Cserehát-programmal? Volt szerencsém mint a Civil Ernyő koordinátora végigasszisztálni a Gyurcsány-kormány cigányokat támogató akkori politikáját. Mit mondjak? Gyártottuk kilószámra a jobbnál jobb programokat, amit a cigányügyi főosztályon keresztül az államtitkárok a kormány elé terjesztettek, de a sok uniós milliárd célt tévesztve elszállt, mint a füst. Abból nem származott semmi figyelemre méltó, sem Miskolcon, sem a Csereháton, de az ország egyik megyéjében vagy a cigányok által sűrűn lakott településen sem. Az akkori ÁSZ-jelentés ezt aprólékosan leírta és közzétette. Megéltem, hogy a Cserehát-program vezetősége a híres fővárosi intézmény igazgatóját nagy pénzért delegálta a Cserehátra mint programvezetőt, ami szintén balszerencsésnek bizonyult, mert mennyivel célravezetőbb lett volna, ha a helyi viszonyokat ismerő, ne adj’ Isten cigány ember lett volna helyette megbízva?

A nyolcvanas évek vége felé történt az is, hogy az akkori miskolci rendőrkapitány fölkerült a fővárosba főkapitánynak. S mit ad Isten, Kopácsi Sándor volt ’56-os főkapitány hazatért Kanadából. Az ő javaslatára és támogatásával létrejött a polgárőrség, mint a bűnmegelőzési szövetség. Természetesen szorosan együttműködve a rendőrséggel. Gondoltuk, ez majd mindent megold. Közben múltak az évtizedek, Túrós András még azóta is, mint nyugalmazott rendőr dandártábornok vezeti egészen kiválóan a polgárőrséget, nagyszerű eredményekkel, s mégsem oldották meg Magyarországon a szélsőségesek által hangoztatott „cigánybűnözés” ügyét, de a „magyarbűnözés” sem csökkent.

A cigányság, ahogy a magyarság sem egy egységes nomád családból vagy törzsből áll, ennélfogva a nemzetiségben élő bármelyik személy által elkövetett bűncselekmény miatt a nemzetiség nem büntethető, stigmatizálható. A múltban, a Kádár-rendszerben nagyon sok cigány ember segítette mint segédrendőr a rendőrség munkáját. Legalább annyi, ha nem több cigány származású ember a melósok közül vált középvezetővé, művezetővé és ami abban az időben kitüntetett rang volt, majd minden harmadik cigány melós munkásőr volt.

Nagyon sok cigány és vegyes házasságból született gyermek eljutott az egyetemekre, főiskolákra, és lettek tanárok, ügyvédek, mérnökök, stb., értelmiségiek, de sajnos azok közül csak nagyon kevesen vállalták származásukat. Ezt annak is köszönhetjük, hogy a cigány identitásnak és hagyomány őrzésének nem voltak meg a társadalmi hátterei, úgymint közintézmények, egyetemek, főiskolák. Mint egyénnek már az általános iskolai rendszerben biztosítani kellett volna azokat a kulturális, szociális körülményeket, amelyek révén büszkék lehettek volna származásukra és identitásuk értékeinek megőrzésére és továbbadására. Ezt a vissza nem térő történelmi lehetőséget mulasztotta el a kommunista politika a cigánysággal szemben.

Lakatos Menyhért 1986 karácsonyán a Cigány Újság, a Romano Nyevipe első induló számában büszkén írta le a vezércikkében, hogy a Cigány Kulturális Szövetség munkatársai, egyben az ország cigány értelmiségét képezi.

Ilyen múltja volt és ilyen jelene van a mai Miskolc egyik polgármesterjelöltjének, Pásztor Albert úr kijelentésének, cigányozásának, amit később megbánt és bevallott, hogy rosszul hangsúlyozta a „cigánybűnözésről” mondottakat.

De hogy is mondta híressé vált szlogenjét a Kádár-rendszerben Arkagyij Rajkin? Valami van, de nem az igazi!… Mert hogy is van ez valójában? Szintén vissza kell tekinteni a múltba. A baloldal már a múltban is hazudós volt, nem csak mostanra vált ilyenné. Bedőltünk annak a kamu szövegüknek, hogy a kommunista eszme és ideológia nem tűr meg semmilyen megkülönböztetést, a cigányok egyenlők és úgy is kell kezelni őket. De nem erről szólt a valóság. Mert az ’56-os forradalom után igaz, megalakult ötvenhéttől hatvanegyig a Cigány Szövetség, de 1961-ben valamelyik elvtárs javaslatára egy tollvonással meg is szüntették azt.

Így aztán nem kellett a nemzetiségi státussal járó igen magas költségvetést igénylő, az identitáshoz szükséges közintézményeket biztosítani a cigányság számára. Azzal a magyarázattal, hogy a lenini nemzetiségmeghatározás alapján a magyarországi cigányok nem beszélnek egységes cigány nyelvet és nincs egységesen definiált őshazájuk. Ennek hiányában a magyarországi cigányság nem nemzetiség, s ezért a szövetséget a Politikai Bizottság határozata alapján megszüntették. Annak ellenére, hogy a Szovjetunióban a cigányság nemzetiségként szerepelt, Moszkvában cigány színház volt, és különböző kiváltságokat élveztek a cigányok, nemcsak a kultúrában, filmművészetben, dalban, táncban, de a hétköznapi életben is. Tito Jugoszláviájában a cigányoknak rádiójuk, televíziójuk, sajtójuk volt, és egyetemük is.

Magyarországon viszont megállt a vonat a cigányokkal. De azt is tapasztalni lehetett ennek ellenére, hogy Európát tekintve nálunk volt a legtöbb cigány író, költő, zenész, képzőművész.

Na de, hogy is állunk Miskolccal? Sehogy, bár a kampány még ezután kezdődik, de nem lesz ott senkiből jó polgármester, mert a cigányügyet senki, semmilyen színű és elvű személy nem tudja megoldani, mert a cigányügyet nem Miskolcon és Miskolccal kell megoldani. Azt sem előítélettel, sem csupán liberális hozzáállással nem tudja senki megoldani. A cigányügyet csakis egy átfogó szociális-gazdasági-kulturális képzési programmal lehet elkezdeni, és csak akkor indul be valami, ha az uniós milliárdok célba érnek. Igaz, hogy nagyon sokba kerül, de

megéri, mert a cigányság helyzetének a megoldása és sínre tétele Magyarország jövőjét jelentené.

A mostani kormány az évszázados átoknak vetett véget, amikor a magyarországi cigányság nemzetiségi státust kapott. Igaz, hogy jelenleg, és még nem tudni meddig, a cigányság számára a közmunka nem igazán jelenti az integrációt, de az oktatásban végbemenő átalakítás és a cigány fiatalokat támogató törvények reménykeltők.

A nemzetiségi státushoz még hiányoznak azok az egyetemek, főiskolák, szakmunkás- és egyéb iskolák, kollégiumok, intézmények, valamint múzeumok, színházak, amelyek biztosítékai lehetnek egy jobb és szebb közös jövőnek.

(Forrás: Magyar Hírlap/2014.07.15.)